

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ 2 (3) 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРЬ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 2 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети.

ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот

технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

“Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй.

Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Полвонов Козимбек Наимович

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ ШАҲАРЛАРИ КЛАССИФИКАЦИЯСИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР (1970-2022 йиллар) 7-13

Махмудова Азизахон Носировна

ПАЛЕОЛИТШУНОСЛИК СОҲАСИ РИВОЖЛАНИШИДА Р. Х. СУЛЕЙМАНОВ
ТАДҚИҚОТЛАРИНИНГ ЎРНИ 14-21

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Kurpayanidi Konstantin Ivanovich

MODERN DIGITALIZATION: PRIORITIES AND PROSPECTS IN THE CONTEXT OF ECONOMIC TRANSFORMATION 22-28

Паязов Мурод Максудович

ДАВЛАТ ХУСУСИЙ ШЕРИКЧИЛИГИ АСОСИДА ТЕМИР ЙЎЛ ХИЗМАТЛАРИНИ
РИВОЖЛАНТИРИШДА: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР 29-37

Шохўжаева Зебо Сафоевна

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА СУВТЕЖАМКОР СУФОРИШ УСУЛЛАРИНИ ҚЎЛЛАШНИНГ
САМАРАДОРЛИГИ 38-45

Asamxodjayeva Shoira Shukurullayevna

INSON KAPITALI RIVOJIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR 46-50

Элбоев Бобур Ботирович

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДА САВДОНИ МОЛИЯЛАШТИРИШДА БАНК КАФОЛАТИ ВА
ЗАХИРА АККРЕДИТИВНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ 51-60

Ermatov Akmaljon Akbaraliyevich

O'ZBEKISTONDA MOLIVAVIY BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH 61-68

Абдуқулова Дилноза Абдукадировна

АГРАР СОҲА ЎСИШИНИ МАКРОИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАРГА ТАЪСИРИНИ
СТАТИСТИК ЎРГАНИШ 69-74

Qudbiyev Nodir Tohirovich, Tojimatov Abdumutalibjon Abduqayumovich

KORXONALARNING TIJORAT BANKLARI BILAN O'ZARO MUNOSABATLARI TIZIMINI
TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 75-84

Rasulova Shaxnoza Xatamovna

XARAJATLAR HISOBINI TASHKIL ETISH VA TASNIFLASHNING IQTISODIY ANAMIYATI ..85-93

Болтаев Нурали Шираматович

АГРАР ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ТАЙЁРЛАНАЁТГАН КАДРЛАРНИ МЕҲНАТ
БОЗОРИДА РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ОШИРИШ ЙЎЛЛАРИ 94-103

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ*Tulaganov Muminjon Taxtamuratovich*JAMIYATDA FUQAROLARNING HUQUQIY -SIYOSIY ONGINING YUKSALTIRISHDA
ETNOMADANIY OMILLARNING O'RNI104-109*Aripov Alisher Abdumalikovich*YOSHLAR MA'NAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MILLIY VA DINIY BAG'RIKENGLIKNING
O'RNI110-117*Xabib Sattorov*

TASAVVUF TA'LIMOTIDA SHARIAT, TARIQAT, MA'RIFAT, HAQIQAT BOSQICHLARI118-123

Турсинбой Султонов

ИСТЕЪДОДНИНГ ИККИ МУҲИМ ТОМОНИ124-132

Сафаров Улуғбек Турсунович

МАДАНИЙ ЖАРАЁНЛАР ТРАНСФОРМАЦИЯСИНING ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ133-138

10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ*Бектурсынова Айсултан Марат кызы*М.М. БАХТИН КАК ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ЯЗЫКОВАЯ ЛИЧНОСТЬ УЧЕНОГО-ФИЛОЛОГА
ФИЛОСОФСКОГО ТИПА139-145*Назарова Сайёра Азимжановна*ЎЗБЕК ТИЛИДАГИ ИРРИГАЦИЯ ВА МЕЛИОРАЦИЯ ТЕРМИНЛАРИНИ ТАРИХИЙ
БОСҚИЧЛАРИ ВА ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ146-151*Isroilova Manzura Jamolovna*BOSMA NASHRLARDA FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING LEKSIK-SEMANTIK
TRANSFORMATSIYASI152-156**12.00.00 - ЮРИДИК ФАНЛАР***Утемуратов Махмут Ажимуратович*ҲУҚУҚ ИЖОДҚОРЛИГИ ТАКОМИЛЛАШУВИГА ҲУҚУҚИЙ НИГИЛИЗМ ВА ҲУҚУҚИЙ
ИДЕАЛИЗМНИНГ ТАЪСИРИ157-162*Узакова Гўзал Шариповна*БАРҚАРОР ТАРАҚҚИЁТ МАҚСАДЛАРИГА ЭРИШИШДА ҚАШШОҚЛИК ВА ОЧЛИКНИ
ТУГАТИШ, СОҒЛИК ВА ФАРОВОНЛИККА ИНТИЛИШНИНГ ИЖТИМОИЙ-ҲУҚУҚИЙ
АСОСЛАРИ163-175*Abdixakimov Islombek Bahodir o'g'li*

SUG'URTA FRANSHIZASI VA UNING TURLARI HAQIDA176-180

13.00.00 - ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ*Мамадалиева Нилуфар Баҳодировна*ЎҚУВ ФАНЛАРИ ТАЯНЧ ТУШУНЧАЛАРНИ ЎҚИТИШ ОРҚАЛИ БОШЛАНҒИЧ
СИНФ ЎҚУВЧИЛАРНИНГ ОҒЗАКИ НУТҚ ВА ФИКРЛАШ ФАОЛИЯТИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ181-185

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари. -2023. -№ 2 (3).
ISSN: 2181-1342 (Online)
<https://scienceproblems.uz>**

08.00.00 – Иқтисодиёт фанлари

Qudbiyev Nodir Tohirovich

Farg'ona Politexnika Instituti,
"Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasasi assistenti,
e-mail: nodir.qudbiyev@ferpi.uz, +998911054548.

Tojimatov Abdumutalibjon Abduqayumovich,

Farg'ona Politexnika Instituti,
"Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasasi assistenti,
e-mail: tojimatov.abdumutalib@ferpi.uz, +998905351165.

KORXONALARNING TIJORAT BANKLARI BILAN O'ZARO MUNOSABATLARI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada korxonalar va tijorat banklari o'rtasidagi munosabatlar tizimini takomillashtirish konsepsiyasi ko'rib chiqiladi. Banklar umuman zamonaviy pul iqtisodiyotining ajralmas qismi bo'lib, ularning faoliyati korxonalar va banklarning ehtiyojlarini qondirish uchun foydalaniladigan korxonalarni kreditlashning samarali mexanizmini ishlab chiqish va ulardan foydalanishni ko'paytirish zarurati bilan chambarchas bog'liq.

Kalit so'zlar: pul oqimi, tijorat banki, mexanizmi, kreditlash, iqtisodiyot, korxonalar, pul harakati, moliyaviy holat, baholash, jalb qilingan mablag'lar, qarz mablag'lari.

Кудбиев Нодир Тохирович,

Ферганский Политехнический Институт,
ассистент кафедры "Бухгалтерский учет и аудит"

Тожиматов Абдумуталибжон Абдукаюмович,

Ферганский Политехнический Институт,
ассистент кафедры "Бухгалтерский учет и аудит"

ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ С КОММЕРЧЕСКИМИ БАНКАМИ

Аннотация. В данной статье будет рассмотрена концепция совершенствования системы взаимоотношений предприятий и коммерческих банков. Банки являются неотъемлемой частью современной денежно-кредитной экономики в целом, и их деятельность тесно связана с необходимостью разработки и увеличения использования эффективного механизма кредитования предприятий, используемого для удовлетворения потребностей предприятий и банков.

Ключевые слова: денежный поток, коммерческий банк, механизм, кредитование, экономика, предприятие, денежные движения, финансовое положение, оценка, привлеченные средства, заемные средства.

Kudbiev Nodir Tohirovich,
Fergana Polytechnic Institute,
Assistant, Department of Accounting and Audit

Tozhimatov Abdumutalibjon Abdukayumovich,
Fergana Polytechnic Institute,
Assistant, Department of Accounting and Audit

ISSUES OF IMPROVING THE SYSTEM OF INTERACTION OF ENTERPRISES WITH COMMERCIAL BANKS

Abstract. This article will consider the concept of improving the system of relations between enterprises and commercial banks. Banks are an integral part of the modern monetary economy as a whole, and their activities are closely related to the need to develop and increase the use of an effective mechanism for lending to enterprises used to meet the needs of enterprises and banks.

Keywords: cash flow, commercial bank, mechanism, lending, economy, enterprise, cash flow, financial position, valuation, borrowed funds, borrowed funds.

<https://doi.org/10.47390/1342V3I2Y2023N10>

Kirish.

Har qanday mamlakat iqtisodiyotida bo'lgani kabi, O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni har tomonlama qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining eng dolzarb va muhim jihatlaridan biridir.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik orqali davlat ijtimoiy muammolarni, xususan, bandlik muammosini birinchi o'ringa qo'yadi. Buning sababi shundaki, yirik korxonalar odatda malakali ishchilarni tanlov asosida qabul qiladilar va ularning xodimlari ushbu korxonada ko'p yillar davomida ishlaydi. Xususiy va oilaviy tadbirkorlik, shu jumladan qishloq (dehqon) iqtisodiyoti asosida shakllanadigan kichik biznes odatda o'z tadbirkorligini oila a'zolari, qarindoshlari, qo'shnilari va boshqa yaqinlarini jalb qilish orqali tashkil qiladi. Shu bilan birga, ishga qabul qilish jarayoni tartibda tez va oson bo'ladi.

Davlatning kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni iqtisodiy qo'llab-quvvatlashdan ikkinchi maqsadi bozorni arzon va xilma-xil tovarlar bilan muntazam ravishda to'ldirish muammosini hal qilishdir. Chunki yirik korxonalar asosan kichik hajmdagi yirik tovarlarga ixtisoslashgan va past daromadli bozor segmentlariga ozgina kirib boradi. Bu yirik va o'rta korxonalarni o'z ichiga olmaydigan sohalarda o'z faoliyatini olib boradigan bozor joylarini to'ldiradigan kichik korxonalar. Ammo bu davlat kichik biznesni rivojlantirishdan manfaatdor degani emas.

Ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohasidagi uzoq muddatli faoliyat ko'pgina kichik korxonalar uchun biznes yuritish ko'nikmalari va tajribasini egallash, o'z xodimlarining yuqori salohiyatiga ega kadrlar tayyorlash, yirik korxonalar bilan ishlab chiqarish kooperatsiyasini yo'lga qo'yish, eksport ko'nikmalarini rivojlantirish, tashqi iqtisodiy hamkorlik aloqalarini kengaytirish, investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlarini oshirish uchun asos yaratadi.

Yuqoridagilardan ko'rinib turibdiki, kichik biznes mamlakatga nafaqat mavjud imkoniyatlarni, balki kelajakdagi iqtisodiy imkoniyatlarni ham beradi. Shu sababli, davlat har qanday usul bilan, shu jumladan bank operatsiyalari tizimidan foydalangan holda kichik va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishni rag'batlantirish yo'lidan bormoqda. Bank bilan

munosabatlar tizimini takomillashtirish odatda kichik biznesga imtiyozli kreditlar beradi va qulay mexanizmlarni taqdim etadi.

Kompaniya hisob-kitob va kassa xizmatlarini ko'rsatadigan bank uning muhim sheriklaridan biridir [2]. Uning faoliyati sifati va samaradorligi butun korxonaning biznes ko'rsatkichlariga bevosita ta'sir qilishi mumkin.

Zamonaviy iqtisodiyotda tijorat banklari bozor infratuzilmasining muhim elementiga aylanmoqda. Ular mas'uliyati cheklangan jamiyatlar yoki aksiyadorlik jamiyatlari shaklida yaratiladi va ishlaydi.

Ularning faoliyati, agar ular o'z daromadlarini olsalar, korxonalar va banklar o'rtasidagi munosabatlarning mohiyatini, ko'rsatilayotgan xizmatlarning mazmunini, kredit berish tartibini sezilarli darajada o'zgartiradi.

Hozirgi vaqtda korxonalar va banklar o'rtasidagi munosabatlar o'zaro manfaatlarni hisobga olgan holda qurilmoqda va ikkala tomonga ham foyda keltirishi kerak. Ular korxonalariga hisob-kitob va pul xizmatlari, shuningdek bozor iqtisodiyotiga xos bo'lgan yangi xizmatlarning paydo bo'lishi bilan bog'liq [3].

Korxonalar va tijorat banklari o'rtasidagi munosabatlarning asosiy xususiyatlaridan biri bu ularning shartnomaviy xususiyatidir. Shartnoma tuzish tashabbusi pul va kredit xizmatlari uchun bankni mustaqil ravishda tanlaydigan korxonalardan kelib chiqadi. Agar kompaniya bank joylashgan joyda bo'lsa, bank kompaniya uchun joriy hisob raqamini ochishi kerak. Biroq, hisob-kitoblarni amalga oshirish uchun emas, balki faqat moliyaviy mablag'larni saqlash uchun mo'ljallangan hisob varaqlarni ochishda kompaniya bankni tanlashi va bir yoki bir nechta banklarda depozitlarga ega bo'lishi mumkin. Ushbu tartib kompaniyaga o'z manfaatlarini, yuqori xizmat ko'rsatish madaniyatini, taqdim etilayotgan xizmatlarning katta ro'yxatini hisobga olgan holda operatsiyalar muvofiqlashtirilgan holda amalga oshiriladigan bankni tanlashga imkon beradi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Nazariy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan iqtisodiy rag'batlantirish ko'pchilik mualliflar tomonidan o'rganilgan. Xususan, ba'zi xorijiy iqtisodchilarning tadqiqotlariga ko'ra, iqtisodiyotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarqalishi va ushbu sohaning rivojlanish holati davlatga qarab farq qiladi va ko'plab omillarga bog'liq, masalan, kichik biznesning qulay kredit imkoniyatlari, mamlakatda shakllangan huquqiy va ishbilarmonlik muhiti holati va yaxshi tashkil etilgan moliyaviy sektorning mavjudligi, ushbu omillarni tahlil qilish tadqiqot metodologiyasi.

Natija va muhokamalar.

Yangi O'zbekistonni 2022-2026-yillarga mo'ljallangan rivojlantirish strategiyasini amalga oshirish davlat dasturida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, xususan, korxonalarining ishlab chiqarish quvvati va tannarxini oshirish vazifalari alohida belgilangan [5]. Ushbu tadbirlarni amaliyotga tatbiq yetish bo'yicha bir qator muhim vazifalar belgilanib, aniq maqsad va vazifalar amalga oshirildi. Mamlakatimizda iqtisodiy sohani rivojlantirish, korxonalarda mablag'lar hajmining o'sishini, shuningdek, mablag'lar oqimini prognoz qilish muhim vazifalardan biridir.

7-bob milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va rivojlanish strategiyasida belgilangan yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash vazifalari doirasida:

a) 2022-yilda yillik inflyatsiya darajasini 9 foizga, 2023-yilda 5 foizga, fiskal defitsitni 3 foizga kamaytirish, keyinchalik ushbu inflyatsiya ko'rsatkichlari va davlat byudjeti defitsitidan oshib ketishining oldini olish choralarini ko'rish.

Shu bilan birga, tijorat banklarining transformatsiya jarayonlarini davlat ulushi bilan yakunlab, 60 yil oxiriga qadar xususiy sektorning bank aktivlaridagi ulushini 2026 foizgacha oshirdi.

Vazirlar Mahkamasi Markaziy Bank bilan birgalikda yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlarini saqlab qolish va makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash bo'yicha doimiy ravishda amaliy choralar ko'rish lozim;

b) 2023 — yildan qo'shilgan qiymat solig'i stavkasini 12 foizga, tadbirkorlikning bank-moliya, telekommunikatsiya kabi sohalarida daromad solig'i stavkasini 15 foizgacha pasaytirish

Bankni tanlashda korxonalar quyidagi mezonlarni hisobga olishlari kerak: bankning ishonchliligi, uning imkoniyatlariga muvofiqligi, bank xizmatlarining xilma-xilligi va korxonalar talablari [6; 8-b]. Bank moliyaviy ko'rsatkichlarning holati, shuningdek moliya bozoridagi o'rnini tavsiflovchi boshqa ko'rsatkichlar standartlariga muvofiq ishonchli hisoblanadi.

Banklar faoliyatining eng rasmiylashtirilgan moliyaviy ko'rsatkichlari ularning O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan belgilangan majburiy iqtisodiy standartlarga muvofiqligini tavsiflovchi ko'rsatkichlardir. Ushbu ko'rsatkichlarni dinamikada o'rganish bankning moliyaviy ko'rsatkichlari va uning rivojlanish tendensiyalarining ishonchli holatini taqdim etishga imkon beradi. Bundan tashqari, siz kredit tashkilotlarini moliyaviy barqarorlik darajasiga qarab taqsimlaydigan banklarning reyting ma'lumotlaridan foydalanishingiz mumkin. Shuningdek, bankning moliyaviy ko'rsatkichlari bilan bir qatorda uning moliya bozoridagi obro'sini, ushbu bank mijozlari va aksiyadorlarining tarkibini, inqirozli vaziyatlarda o'zini tutishini va boshqalarni baholash mumkin [7; 6-b].

Bank xizmatlari iste'molchilari bilan o'zaro hamkorlikni amalga oshirishda tijorat banklari faoliyatiga qo'yiladigan minimal talablar to'g'risidagi Nizom O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 23-martdagi "Bank xizmatlari mashhurligini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi PQ-3620-son farmoniga muvofiq Markaziy bank tomonidan ishlab chiqilgan [2].

Tijorat banklari tomonidan bajarilishi kerak bo'lgan ushbu reglamentning quyidagi talablariga quyidagilar kiradi:

bank tomonidan iste'molchilarga davlat va rus tillarida bepul taqdim etiladigan barcha xizmatlar to'g'risidagi axborotni oshkor qilishni ta'minlash;

bank mijozlarga bank veb-saytidagi shaxsiy hisob varag'i orqali kredit shartnomasining nusxasini olish va olingan kredit to'g'risidagi ma'lumotlardan foydalanish imkoniyatini beradi;

kredit shartnomasi shartlariga qarz oluvchining huquqlari cheklanishiga yoki majburiyatlarining oshishiga olib keladigan bir tomonlama o'zgartirishlar kiritilishiga yo'l qo'yilmasligini ta'minlash va boshqalar.

Barchamizga ma'lumki, har bir davlatning jahon hamjamiyatidagi o'ri va obro'si uning iqtisodiy va siyosiy qudratiga bevosita bog'liqdir. Mamlakatning rivojlanishi, uning rivojlanishi, butun dunyo bo'ylab o'z so'zlari va qarashlariga ega bo'lishi ham ushbu davlatning ham, iqtisodiy qudratining ham ma'naviy qudrati bilan chambarchas bog'liqdir. Va mamlakat iqtisodiyotidagi asosiy bo'g'in uning bank-moliya tizimidir. Banklarning mohiyati va

funksiyalari, shuningdek ular amalga oshiradigan operatsiyalar va ular ko'rsatadigan xizmatlar ularning iqtisodiyotdagi rolini belgilaydi.

Banklarning iqtisodiyotdagi roli doirasida asosiy e'tibor ularning paydo bo'lish omillari, rivojlanish jarayonlari va ular amalga oshiradigan operatsiyalarga qaratilishi kerak. Shuning uchun banklarning iqtisodiyotdagi roli ularning funksiyalari kabi o'ziga xos xususiyatlarga ega. Banklar shakllanishidan qat'i nazar, iqtisodiyotda umumiy ahamiyatga ega bo'lgan mulkiy jihatdan muhim operatsiyalar amalga oshiriladi [8; 3-b], [9; 6-b]. Shu sababli, banklar qaysi mulkchilik yoki ixtisoslashuv shaklida shakllanishidan qat'i nazar, ular iqtisodiyotda alohida va yetakchi ahamiyatga ega. Albatta, bank ishining iqtisodiyotdagi ahamiyati juda ko'p qirrali bo'lib, asosiylari quyidagilar:

1. Jamiyatdagi vaqtincha bo'sh pul tegishli shartlar asosida mablag' jalb qiladi;
2. Qo'shimcha moliyaviy mablag'larga bo'lgan ehtiyoj mavjud xo'jalik yurituvchi subyektlar va aholiga mablag'larni qaytarish, to'lash, muddati va taqdim etish asosida beradi;
3. Milliy valyutaning chiqarilishini tashkil qiladi va uning barqarorligini ta'minlash doirasida pul-kredit siyosatini olib boradi [10; 4-b];
4. Pul muomalasini tashkil qiladi va uning tartibini belgilaydi [11; 8-b];
5. Iqtisodiy munosabatlarga kiradigan subyektlar o'rtasida hisob-kitoblar va to'lovlarni amalga oshirishda vositachi sifatida ishlaydi;
6. Bozor ishtirokchilariga turli darajadagi komissiya va maslahat xizmatlarini taqdim etadi;
7. U rezidentlar va mijozlarga ishonch va depozit xizmatlarini taklif etadi. Banklarning iqtisodiyotdagi, jamiyatdagi rolining asosiy jihatlaridan biri
8. Bu vaqtincha bo'sh mablag'larni tejash asosida iqtisodiyotning tegishli tarmoqlariga qayta taqsimlashda namoyon bo'ladi.

Barchamiz bilamizki, jamiyatda faoliyat yuritayotgan xo'jalik yurituvchi subyektlarning asosiy maqsadi, albatta, jamiyatdan iqtisodiy foyda olishga qaratilgan. Shu bilan birga, ishlab chiqarish jarayoni turli xil tarmoqlarda o'zgarib turishi sababli, ba'zi xo'jalik yurituvchi subyektlar ma'lum bir davrda ishlab chiqarish jarayonini rivojlantirish uchun qo'shimcha moliyaviy mablag'larga ehtiyoj sezadilar, ba'zilar esa, aksincha. Iqtisodiyot tarmoqlarida (qishloq xo'jaligi, qayta ishlash korxonalari, qurilish sanoati va boshqalar) ishlab chiqarish siklining xilma-xilligi sababli moliyaviy mablag'lar ishlab chiqarish jarayonidan vaqtincha chiqarib tashlanadi. Bu jarayonda, bir tomondan, bu iqtisodiyot tarmoqlari guruhida qo'shimcha moliyaviy resurslarga qo'shimcha ehtiyoj tug'diradi, iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarida esa ishlab chiqarishdan mablag'larning og'ishi sodir bo'ladi.

Bunday jarayon davomida banklar ikki tomonning iqtisodiy manfaatlarini birlashtirgan moliyaviy tashkilotga aylanadi [12; 10-b]. Birinchi guruh tegishli shartlar asosida iqtisodiyot tarmoqlarining vaqtincha bo'sh mablag'larini jalb qiladi, ikkinchi guruh esa ushbu mablag'larga muhtoj bo'lib, ularni iqtisodiyot tarmoqlari, ya'ni qo'shimcha moliyaviy resurslarga muhtoj bo'lgan xo'jalik yurituvchi subyektlar bo'yicha qayta taqsimlaydi.

Ko'rinishidan, bankdan boshqa hech qanday moliyaviy tashkilot bu munosabatlarni samarali va tez hal qila olmaydi. Banklar faoliyatining aynan shu jihati ularning iqtisodiyotdagi rolini belgilaydi.

Iqtisodiyotda banklarning o'ziga xos xususiyatlaridan yana biri bu ularning hisob-kitoblarini tashkil etish bo'lib, ular xo'jalik yurituvchi subyektlar, aholi va davlat tashkilotlari

o'rtasida amalga oshiriladi, shuningdek ularning bo'yicha tegishli nazorat ishlarini amalga oshiradi. Ma'lumki, bozor iqtisodiyoti sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar o'rtasida har kuni bir necha yuz ming pul o'tkazmalari amalga oshiriladi. Bularning barchasi banklar tomonidan amalga oshiriladi va tartibga solinadi. Shuning uchun banklar iqtisodiyotimizning yetakchi va asosiy bo'g'inidir [14; 11-b].

O'z navbatida, banklarning iqtisodiyotdagi yuqori yoki past rolga bir qator omillar ta'sir qiladi. Masalan: aholi va mijozlarning banklarga bo'lgan ishonchining ishonchliligi. Mustaqillikdan keyingi xalqaro bank amaliyotida qisqa davrida to'plangan tajriba natijalari shuni ko'rsatadiki, bozor iqtisodiyotining asosiy yadrosi asosan o'zaro ishonch va halollikka asoslangan. Agar biz ushbu vaziyatni aholi va mijozlarning banklarga bo'lgan ishonchini yo'qotish bilan bog'liq holda ko'rib chiqsak, unda banklarga bo'lgan ishonchni yo'qotish ularning jamiyatdagi rolini pasayishiga olib keladi. Bu nafaqat pensiya banklari faoliyatiga, balki ularni iqtisodiyotda olib qo'yish joyining pasayishiga ham olib kelishi mumkin.

Binobarin, mamlakatda qonun ustuvorligini ta'minlash va bozor mexanizmlari samaradorligini oshirish orqali nafaqat davlat iqtisodiyotini, balki uning ichki va tashqi siyosatini ham barqarorlashtirish mumkin [18; 6-b]. Tijorat banklarining xo'jalik yurituvchi subyektlariga kreditlar berishda mijozlarning naqd pulga bo'lgan talabini qondirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bularning barchasi banklarning iqtisodiyotdagi rolini yanada oshirish zarurligidan dalolat beradi.

Banklarning iqtisodiyotdagi rolini oshirish yoki kamaytirishga nafaqat ularning sa'y-harakatlari, balki milliy iqtisodiyotning rivojlanish va raqobatbardoshlik darajasi ham bevosita ta'sir qiladi [15; 2-b]. Chunki milliy iqtisodiyotdan ajratilgan banklar alohida subyekt sifatida samarali ishlay olmaydi. Chunki ular iqtisodiyotning ajralmas va eng asosiy qismi, ya'ni asosdir. Masalan, banklarning asosiy faoliyatlaridan biri muomalaga pul chiqarish ekanligini hisobga olsak, muomalaga chiqarilgan pul massasi tovarlar massasi bilan ta'minlanishi kerak. Aks holda, milliy valyutaning inflyatsiya darajasining oshishi bilan birga, uning sotib olish qobiliyati pasayadi. Bu shuni anglatadiki, muomalaga chiqarilgan pul tegishli miqdordagi tovarlar bilan ta'minlanishi kerak.

Umuman olganda, O'zbekiston bank va moliya tizimida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar iqtisodiyotimizning barqaror o'sishini ta'minlash, yuqori xalqaro reyting ko'rsatkichlariga erishish, biznes muhitini yanada yaxshilash, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni izchil rivojlantirishda muhim o'rin tutadi.

Bozor iqtisodiyotiga o'tish tufayli mamlakatda hukumat tomonidan real hayotda amalga oshiriladigan yangi moliyaviy siyosat ishlab chiqildi. Jamiyatdagi har bir iqtisodiy faoliyatning boshlanishi davlatning yaqin moliyaviy yordami tufayli rivojlanmoqda va takomillashmoqda. Xususan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashda banklarning rolini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Kichik biznes va xususiy biznes korxonalarining asosiy faoliyati faoliyati amalga oshiriladigan banklar bilan chambarchas bog'liq — bu xom ashyo, ishlab chiqarilgan tovarlarni sotib olish, ko'rsatilgan xizmatlarni to'lash, ishchilarni ish haqi bilan ta'minlash, turli toifadagi korxonalar, firmalar va boshqalar bilan iqtisodiy munosabatlar. yuridik shaxslar, ya'ni foyda va olingan daromadlarga soliqlarni to'lash, barcha turdagi

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, mamlakatimiz mustaqillikka qadar banklar bilan bo'lgan turli iqtisodiy munosabatlar unchalik shaffof bo'lmagan. Bugungi kunda jahon

iqtisodiyotning muhim iqtisodiy faoliyat sifatida bir qismi bo'lgan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik korxonalarining barcha faoliyati banklar bilan bog'liqligini hamma biladi. Shu sababli, rivojlangan mamlakatlarda, masalan, AQShda bank tizimining faoliyati juda rivojlangan va tadbirkorlikning faol iqtisodiy faoliyati bilan banklar barcha mulkchilik shaklidagi korxonalarga kompleks xizmatlar ko'rsatadilar.

Bugungi kunda mamlakatimizda 30 ta bank mavjud bo'lib, ulardan 3 tasi davlat banklari, 13 tasi aksiyadorlik tijorat banklari, 9 tasi xususiy banklar, 5 tasi xorijiy kapitalga ega banklardir.

Bank tizimining umumiy joriy likvidligi banklarning tashqi to'lovlar bo'yicha joriy majburiyatlaridan 10 baravar ko'pdir. Boshqacha qilib aytganda, respublikamizning bank tizimini ishonchli himoya qilish yo'lga qo'yildi. Bank tizimining mustahkamlanishi va aholining unga bo'lgan ishonchining oshishi natijasida depozitlar hajmi sezilarli darajada oshadi [13; 6-b]. Faqat o'tgan yili aholi omonatlari hajmi 1,7 baravarga oshdi.

2017-2021-yillar mobaynida aholi daromadlari 16 barobardan ziyod oshdi. Keyingi yillarda banklarning kredit portfelining tuzilishi tubdan o'zgarib bormoqda. Agar 2017-yilda kredit portfelining qariyb 54 foizi tashqi qarzlar evaziga shakllangan bo'lsa, 2020-yilda banklarimizning umumiy kredit portfelining 84 foizi ichki manbalar hisobidan shakllantirilgan.

Va bugungi sharoitda bunday ijobiy o'zgarish iqtisodiyotimizning kelajakdagi rivojlanishi uchun juda muhimdir.

Aytish kerakki, tashqi qarzlar ko'p hollarda uzoq vaqt davomida, faqat iqtisodiyotning strategik tarmoqlarini modernizatsiya qilish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun investitsiya loyihalarini moliyalashtirish uchun jalb qilinadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 10-noyabrdagi 4051-sonli "Mikrokreditbank" farmoniga muvofiq [4] O'zbekiston Respublikasi aksiyadorlik tijorat banki tadbirkorlik subyektlarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha tijorat banki faoliyatini yanada kengaytirish chora-tadbirlari ko'rilmoqda:

- tadbirkorlik faoliyatini boshlash uchun 18 oygacha muddatga beriladigan eng kam ish haqining 200 baravari miqdoridagi imtiyozli mikrokreditlar bo'yicha maksimal stavka yillik 5 foizdan 3 foizgacha;

- kichik biznes faoliyatini kengaytirish va aylanma mablag'larni to'ldirish uchun 24 oygacha muddatga taqdim etiladigan eng kam ish haqi 500 baravargacha bo'lgan mikrokreditlar bo'yicha Markaziy bank tomonidan qayta moliyalashtirish stavkasining 100 dan 50 foizigacha;

- kichik biznes uchun 3 yilgacha muddatga beriladigan eng kam ish haqining 2000 baravari miqdorida imtiyozli mikrokredit xizmatlariga maksimal stavka yiliga 7 foizdan 5 foizgacha pasaytirildi.

Kreditlashda bunday muhim imtiyozlarning o'rnatilishi ushbu soha vakillari tomonidan kreditlarga bo'lgan talabning oshishiga va shu bilan birga ularga yildan-yilga beriladigan kreditlar hajmining oshishiga olib keladi.

Banklarning investitsiya maqsadlariga yo'naltirilgan kreditlarining umumiy kredit portfelidagi ulushi qariyb 70 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2019-yilda iqtisodiyotimizning Real sektoriga yo'naltirilgan kreditlarning umumiy hajmi 2000-yilga nisbatan 14 baravar ko'paydi.

So'nggi o'n yil ichida iqtisodiyotning real tarmoqlarini kreditlashga qaratilgan ichki resurslar 25 baravar ko'paydi.

Yuqorida aytib o'tilgan nuqtai nazarlardan ko'rinib turibdiki, mamlakatimizda bank va moliya sektorining tobora mustahkamlanib borayotgani amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish, iqtisodiyotning Real sektorini har tomonlama qo'llab-quvvatlash va iqtisodiy o'sishning barqaror sur'atlarini ta'minlash uchun zamin yaratmoqda.

Bank operatsiyalari faol va passiv operatsiyalardan iborat bo'lib, passiv operatsiyalar mablag'larni ma'lum bir yo'nalishda safarbar qilishga qaratilgan. Banklar vaqtincha bo'sh mablag'larni ishlab chiqarishning passiv operatsiyalari orqali safarbarlik orqali foyda ko'radi. Aktivlar bilan operatsiyalar turli xil xarakterdagi kreditlar berish operatsiyalari bilan bog'liq va quyidagi elementlar bo'yicha tasniflanadi:

- muddatli kreditlar qisqa, o'rta va uzoq muddatlarga beriladi.
- kichik, o'rta, katta miqdordagi kreditlar har bir mijozga uning individual va moliyaviy imkoniyatlarini hisobga olgan holda beriladi;
- garov ta'minotini taklif qiladigan ba'zi turlariga ko'ra, maxsus kafolatni talab qiladigan kreditlar mavjud.
- kreditlarni turlari bo'yicha, ya'ni davlat, tijorat, xalqaro va boshqa turlari bo'yicha berish.
- yuridik va jismoniy shaxslarga qarzni turlari bo'yicha o'tkazish.

Vaqtincha foydalanish, iste'mol qilish, qarzlarni to'lash, eksport va import operatsiyalarini amalga oshirish uchun kreditlar.

Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik korxonalarini o'z faoliyatlarida turli banklar bilan o'zaro aloqada bo'lishadi. Ushbu jarayon avvalgilaridan farqli o'laroq ancha murakkab deb hisoblanadi, chunki jarayonlar asosan bank o'z faoliyatini korxonalar orqali amalga oshirishi bilan tavsiflanadi. Tadbirkorlik faoliyatini shakllantirish orqali banklar o'z mablag'larini xususiy mulkdorlar va kichik korxonalar faoliyati bilan bog'liq operatsiyalarni amalga oshirish uchun safarbar etadilar.

Tadbirkorlarning banklar bilan operatsiyalarida ko'plab erkinliklar mavjudligi xususiy tadbirkor o'z mablag'larini O'zbekistonning turli banklarida o'z hisob varag'ida saqlash, kredit va kassa operatsiyalarini amalga oshirish huquqiga ega ekanligidan dalolat beradi. Hisob-kitoblarni banklar va tadbirkorlar o'rtasidagi munosabatlarda amaldagi qonunlar va bitimlarga muvofiq pul o'tkazish orqali amalga oshirish mumkin. Banklar naqd pul, qimmatli qog'ozlar va boshqa muhim hujjatlarni tadbirkorning hisob varag'ida saqlashni kafolatlaydi. Banklar tadbirkorlar va mijozlar bilan ishlaydigan operatsiyalarda pul egasi bankka topshiriq qog'ozi kelishi bilanoq 12-13 soat ichida keyingi operatsiyalarni amalga oshirishi kerak.

Ko'chmas mulk egalarining hisob varag'iga o'tkazish shaharda 4 ish kuni, viloyatda 5 ish kuni, respublika doirasida 10 ish kuni ichida amalga oshirilishi kerak. Ushbu qonun shartlari buzilgan taqdirda, bank mijozga yillik foizlar miqdorida jarima to'laydi. Bank mijozlarning arizalariga muvofiq ular bilan bog'liq operatsiyalarni amalga oshiradi. Banklar tadbirkorlarni Respublika Markaziy banki tomonidan kiritilgan o'zgartirishlar, qoidalar, xususan, hisob varaqlar bo'yicha operatsiyalar to'g'risida naqd pulsiz tartibda xabardor qiladi. Bank mijozga aybdor sifatida, o'z vaqtida amalga oshirilmaganligi, pulni noto'g'ri yuborganligi uchun kun davomida sarflangan mablag'ning 3% miqdorida jarima to'laydi. Agar bankning aybi bilan hisobdagi hujjatlar yo'qolsa, mijozga hujjatda ko'rsatilgan summaning har kuni uchun 3% jarima to'lanadi.

Tadbirkorlar va bank o'rtasida kreditlash bo'yicha operatsiyalar ikki tomon o'rtasida imzolangan bitim asosida amalga oshiriladi. Operatsiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun har bir tadbirkor O'zbekiston Respublikasining "Banklar va bank faoliyati to'g'risida" gi qonunlarini sinchkovlik bilan o'rganishi va ularga rioya qilishi kerak [1].

Ma'lumki, bozor iqtisodiyoti sharoitida tadbirkorlik subyektlarining hayoti va iqtisodiy faoliyati xorijiy valyutadagi operatsiyalar bilan bog'liq. Tadbirkorlik korxonalarini tashqi iqtisodiy faoliyatni amalga oshirishda ham milliy valyutada, ham chet el valyutasida operatsiyalarni amalga oshirish huquqiga ega. Tashqi savdo jarayonlari, xususan, valyuta operatsiyalari bilan bevosita bog'liqdir.

Valyuta operatsiyalari ikki tomon valyutalarining nisbatlarini taqqoslash bilan valyuta kursi bo'yicha amalga oshiriladi. Xalqaro maydonda AQSh dollari valyuta kotirovkasida asos sifatida qabul qilindi. Valyuta kursi bo'yicha boshqa mamlakatlarning valyutasi AQSh dollari bilan taqqoslanadi. Dollar kursi abadiy bo'lmaydi, u ham o'zgaradi. Ushbu o'zgarish har kuni ham sodir bo'lishi mumkin. Shuning uchun banklar bank faoliyati boshlangan yoki kurs yopilgan paytda kurslar bo'yicha hisob-kitob ishlarini olib boradilar. Har hafta matbuotda valyuta kursining o'zgarishi to'g'risida jadval e'lon qilinadi. Ushbu ma'lumotlar tadbirkorlarning iqtisodiy faoliyatida muhimdir. Valyuta operatsiyalarida asosiy o'rinni foyda olish uchun sotib olinadigan va sotiladigan kreditlar, qimmatli qog'ozlar, valyuta va boshqalar egallaydi. Biznesni yuritish jarayonida xususiy mulk egalari valyuta hisob varag'iga ega bo'lish huquqidan foydalangan holda valyutani erkin sotib olishlari mumkin. Tadbirkorlar, shuningdek, chet el firmalari va tadbirkorlari bilan savdo qilishlari uchun valyutani erkin sotib olish huquqiga ega.

Xulosa.

Umuman olganda, bozor iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlarning mamlakat ichki bozorida aylanayotgan valyutalari harakati uchun qonuniy imkoniyatlarni taqdim etadi. Tadbirkorlar chet el valyutasini almashtirish bilan bog'liq faoliyatidan samarali foydalanishlari, chet el valyutasiga yangi uskunalari va zamonaviy texnologiyalarni sotib olishlari, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish korxonalarida xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilashlari, ishlab chiqarish sohasida sifatli mahsulotlar ishlab chiqarishlari va ularni sotishdan katta foyda olishlari mumkin.

Xulosa qilib aytganda, tijorat banklarining investitsion jozibadorligini oshirish, shu jumladan mamlakatimizda bank-moliya tizimini shakllantirishda, shuningdek, mamlakat bank sektorini modernizatsiya qilish bo'yicha hukumat tomonidan qabul qilingan bir qator oqilona qarorlar ko'rib chiqilishi kerak. Shundagina banklar tijorat samaradorligini oshirish uchun o'rta va uzoq muddatli strategiyani shakllantira oladilar.

Адабиётлар/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasining "Banklar va bank faoliyati to'g'risida" gi (yangi tahriri) Qonuni. 05.11.2019 yildagi O'RQ-580-son.
2. O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida" gi (yangi tahriri) Qonuni. 13.04.2016 yildagi O'RQ-404-son.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Bank xizmatlari ommabopligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi Qarori, 23.03.2018 yildagi PQ-3620-son.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "MIKROKREDITBANK" aksiyadorlik tijorat bankining tadbirkorlik subyektlarini qo'llab-quvvatlash borasidagi faoliyatini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi Farmoni, 10.11.2008 yildagi PF-4051-son.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. 28.01.2022 yildagi PF-60-son.
6. Davlyatshaev, A. A., & Temirkulov, A. A. (2022). Internationalization of the Educational Process in a Market Economy. JOURNAL OF ALGEBRAIC STATISTICS, 13(3), 3459-3464.
7. Ganievich, Y. V. (2021). Investments And The Task Of Their Statistical Study. The American Journal of Applied sciences, 3(07), 9-11.
8. Qudbiyev, N. T., Axmadaliyeva, Z. A., & No, D. M. O. G. L. (2022). SOLIQ YUKINING BIZNES UCHUN AHAMIYATI. Scientific progress, 3(3), 699-708.
9. Shokiraliyevich G. I. et al. MOLYAVIY HISOBOTLARNI MHXS BO'YICHA TRANSFORMATSIYASINING ZARURATI, MOHIYATI VA DOLZARBLIGI //BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIIY JURNALI. – 2022. – С. 339-344.
10. Temirqulov, A., & Qudbiyev, N. (2022). IQTISODIY RIVOJLANISH MAQSADLARINI AMALGA OSHIRISHDA SOLIQ SIYOSATI O'RNI. Journal of Integrated Education and Research, 1(2), 121-127.
11. Tolibjonovich, N. O. (2020). Global Economic Crises: The Global Economic Crisis In The Context Of The Coronavirus Pandemic And Its Elimination In Uzbekistan. Solid State Technology, 63(4), 5131-5145.
12. Yakubov, V. G. (2022). MAHSULOT BOZORINI KENGAYTIRISH KORXONANING FOYDASINI OSHIRISH MUHIM OMILI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 23), 852-861.
13. Исманов, И. Н. (2020). Некоторые вопросы признания, оценки и учета долгосрочных активов. Евразийский Союз Ученых, (4-7 (73)), 36-39.
14. Кудбиев, Н. Т. (2022). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ ПРЕДПРИЯТИИ С КОММЕРЧЕСКИМИ БАНКАМИ. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MATHEMATICAL THEORY AND COMPUTER SCIENCES, 3(10), 87-93.
15. Нурматов, О. Т. (2017). Процесс модернизации в узбекистана: вчера и сегодня. Theoretical & Applied Science, (4), 206-210.
16. Нурматов, О. Т. (2018). Вопросы соответствия международным стандартам национального стандарта бухгалтерского учёта Республики Узбекистан. Вопросы науки и образования, (11 (23)), 13-14.
17. Савинова, Г. А. (2022). Определение Капитала В Мсфо И Трактовка Его Сущности. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 3(11), 164-168.
18. Якубов, В. Г. (2022). Сбыта Продукции Является Важным Фактором Увеличения Прибыли Компаний. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF THEORETICAL & APPLIED SCIENCES, 3(5), 49-55.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 2 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).